

ლიტერატურული გაზეთი

№17 (129) 19 სექტემბერი - 2 ოქტომბერი 2014

გამოდის ორ კვირაში ერთხელ, პარასკეობით

ფასი 50 თეთრი

ტარიელ ჭანტურია

„— ვარგა?
— არაა ცუდი!“

ეს დიალოგი საყოველთაოდ ცნობილი დიალოგების წრიდანაა! ამ დიალოგიდან იმ დასკვნის გამოტანა შეუძლებელია, რომ ის, რაც არაა ცუდი, უსათუოდ კარგი არაა! მოკლედ, კარგა და ცუდს შორის არის კიდევ ერთი კატეგორია, რომელიც კარგი ვერაა, მაგრამ არც ცუდია!

ეს ხარისხები პოეტებსაც შეეხება. არის აგერ პოეტი, რომელიც არაა ცუდი. ეს შეფასება იმას ნიშნავს, რომ ის პოეტი არაა, ვერაა კარგი პოეტი! და აი, ეს პოეტი, რომელიც ვერაა კარგი, ყველაფერს აკეთებს იმისთვის, რომ ჩვენთვის კარგი პოეტების კატეგორიაში. საამისოდ იგი მიმართავს ნაცად საშუალებებს — რეკლამას, ნოდებებს, ჯილდოებს... ადგება და დაარსებს საკუთარ ჟურნალს ან გაზეთს (ამ ტიპის ჟურნალ-გაზეთებს მე საკარმიდამო ჟურნალ-გაზეთებს ვეძახი), ყოველგვარი სახელმწიფო სტრუქტურების გვერდის ავლით, რომელიც კერძო პირს გაახსენებებს თავის ვარსკვლავს ან სულაც მიანიჭებინებს რაღაც უმაღლეს ნოდებებს, გადაიხდის პომპეზური იუბილეებს... მრავალწილი იმას ნიშნავს, რომ „არაა ცუდი“ პოეტის ფანტაზია და შესაძლებლობები დიდია. ჰო, დამავინყდა პრემიები — სა-

ვიკილეხი

ბადან დანყებულებით დამთავრებული. არ არის საზოგადოების ნაწილიც კი, დანტერესდეს, ვინ არის ის პიროვნება, რომელმაც საქართველოს მაგიერ — ვთქვათ, იმავე კულტურის სამინისტროს მაგიერ, მნიშვნელოვანი სახელმწიფო სტრუქტურების მაგიერ მისცა თავს უფლება, არიგოს ნოდებები, ვარსკვლავები, სახელდიდება!

კარგია? თუ ესეც „არაა ცუდი!“

შხამიანი სოკოს ამბავი

სოკრატ სალუქვაძე — ფარმაცევტი, აფთიაქარი! პოეზიის მოყვარული გურული.

შემხვდა იმ დღეს, კვირა იყო. შევიაროთ აგერ, რამე დავლიოთ და უსაქმურების საყვარელი საქმეები გავარჩიოთ.

შევედით. რაღაცები შეუკვეთა. მათ შორის, სოკოც.

მე ვჭამე სოკო. მას არ უჭამია. სოკო რატომ არ ჭამე-მეთქი! მეშინია, არ მომწამლოსო! ჩემთვის შეუკვეთე სიკვდილი-მეთქი? სოკო პოეტებს არ კლავს, სოკო სოკორატეებს კლავსო! ჰო, სოკრატეებსო არ უთქვამს, სოკო-რა-

ტეებსო, ასე თქვა!
მართლა გეშინია სოკოთი სიკვდილის-მეთქი? შიშს ვინ უხსნია სიკვდილისგან, ბოლოს ხომ მაინც მოკვდები-მეთქი! ხომ მაინც მოგკლეს-მეთქი!
ის ჩემი სიკვდილი არ იყო, მე ჩემი სიკვდილის მეშინიაო!

სოკრატ სალუქვაძე თავისი სიკვდილით მოკვდა! ამის მიუხედავად, მე მაინც მენყინა!

სოკოს დანახვაზე იმ დღის მერე სულ სოკრატ სალუქვაძე მახსენდებოდა და მახსენდება!

ღმერთმა გაანათლოს მისი სული — რამდენადაც მე ვიცნობდი, მართალი სული.

ჰო, ის გამომჩა: პოეტებს სოკო არ კლავსო, პოეტებს სიყვარული კლავსო, სიყვარული და სიძულვილი! უფრო მაინც რომელი-მეთქი! უფრო, რა თქმა უნდა, სიყვარული! სიძულვილი ცდილობს, მაგრამ არ გამოდისო! ვერც ბერბიჭაშვილმა მოკლა ილია, ვერც დანტესმა პუშკინი, ვერც მარტინოვმა ლერმონტოვი! გავაგრძელო, აბა, სოკოს ჭამა-მეთქი? მიდი, მიდიო, არც სოკოს, არც სიძულვილს შენი მოკვლა არ შეუძლიაო! აი, სიყვარულისას კი ვერაფერს გეტყვიო, ეს ფარმაცევტების კომპეტენციას სცილდებაო!

კი არ ვიცი, რისგან გარდაიცვალა! სოკო რომ არაფერ შუაშია, ეს ნაღია!

VI

ანა კორძია-სამადაშვილი

შორს, ძალიან შორს, ცხრა მთას იქით, კიდევ ერთი, უცხო მთიანეთია, და იქ დგას ორი მაღალი და მშვენიერი მთა.

ელენა მარტინეზ რუბიო

დავინახე და იქვე დავიცენტრე. ფარდულთან იდგა და ვილაც ქალს ელაპარაკებოდა. კაპიუშონიანი ქურთუკი ეცვა.

ნაბიჯი შევანელო. მერე გავჩერდი. ვიდექი ასე, სულელივით, და უცხო ქვეყანაში, უცხო სოფელში, უცხო კაცს თვალს ვერ ვწყვეტიდი, ვუყურებდი და ვუყურებდი. მერე იმანაც მოიხედა და გამიღიმა. მეც გავუღიმე და ის ვილაც ქალი არად ჩავაგდე, მივედი და წინ დავუდექი.

ჯერ თავის ენაზე მომმართა. დედა, როგორი ხმა ჰქონდა! ცხადია, ვერაფერი გავიგე. მერე მითხრა, ჩვენებური მეგონეო, და თუ არ ხარ, აი, აქ რაღამ მოგიყვანაო. ვუთხარი, რომ საქმეზე ჩამოვედი დედაქალაქში, პატარა ენებზე მთარგმნელების შეხვედრაზე, რომ აქაურებმა მითხრეს, ესა და ეს ხდებაო, და ერთი დღე, გაფრენამდე, თავისუფალი მქონდა და იქ დარჩენას და ყოფილ თამამემამულეებთან ჭორაობას ვამჯობინე, მანქანა მექირავებინა და აქ ამოვსულიყავი, წარმოდ-

პასტორალია

გენის სანახავად. ვთქვი და ვიფიქრე, რომ მივქარე, ამდენი რამ მაღაპარაკა-მეთქი. მაგრამ, თითქოს, არ შენუხებულა, მიყურებდა და თვალები უციმციმებდა. როგორი თვალები ჰქონდა, ჩემო თავო... წარმოდგენა რომ ძალიან გრძელია და შენ რომ ჩვენი ენა არ იციო? მერე რა, სიმღერა და ცეკვა ხომ იქნება-მეთქი. კი, ეგ — კიო, და ისევ გამიღიმა, და წამოდი მაშინ, ადგილები დავიკავოთო. კი, კი-მეთქი, აბა, რა-მეთქი. იმ ქალს მიუტრიალდა, რაღაც უთხრა და მერე მიმოიხედა და დაუსტვინა. ძალს დავუძახეო, მომიბოდიშა, ხომ არაფერი, ჩვენთან ერთად რომ დაჯდესო. არა-მეთქი. ნეტავ, რა უნდა მოეყვანა, უარი რომ მეთქვა.

ძალი დიდი და ბებერი იყო, დაუდგენელი ჯიშისა. კაცმა მითხრა, ესა და ეს ჰქვიაო. რამეს ნიშნავს-მეთქი? კი, ვარსკვლავსო. ვარსკვლავო! — ვუთხარი ძალს. რა უთხარიო? მეთქი, ჩემს ენაზე დავუძახე-მეთქი. რა ენააო, და მეთქი, ქართული. იმედიანად ვუთხარი, მეგონა, გაუხარდებოდა, მაგრამ არა, მხოლოდ გამიღიმა. დედა, როგორი ღიმილი ჰქონდა!

დაუჯერებელი წარმოდგენა იყო. სრულიად შესანიშნავი. ენის ცოდნა რად უნდოდა, ისედაც

გავიგე ყველაფერი: ერთ ბოშა ბიჭს ერთი მდიდარი გოგო შეუყვარდება. გოგოსაც შეუყვარდება. გადაწყვეტენ, უჩუმრად დაქორწინდნენ და გაიარონ, მაგრამ ამ ამბავს გოგოს მშობლები შეიტყობენ. ისინი ჩაფრებს დაუძახებენ ბოშა ბიჭის დასაპატიმრებლად. ბიჭს დილეგში ჩააგდებენ, გოგომ კი იტირა, იტირა, და მერე თავი მოიკლა. მისმა მშობლებმა თავიანთი დანაშაული ძალიან ინანეს, მაგრამ გვიანი იყო. ერთადერთი, ის მოახერხეს, რომ დაღუპული ასულის საყვარელი კაცი გადაარჩინეს, ვითომ ამით გამოისყიდეს თავიანთი დიდი ცოდვა. ციხიდან გამოსულ ბოშა ბიჭს რომ სატრფო გარდაცვლილი დახვდა, საშინლად იდარდა, მაგრამ რას გახდებოდა. ის დაემშვიდობა თავის ხალხს — ბოშებს, მერე იმ მინას, რომელზეც ამხელა სიყვარული ეღირსა, და სადღაც გაემგზავრა დიდი, თეთრიალქნიანი გემით. იქ, იმ შორეულ მინაზე, არავინ იცნობდა, არავინ იცოდა, რომ ბოშაა, და არც არავინ ერჩოდა, ამიტომ თითქოს კარგადაც იყო. უბრალოდ, დიდხანს ვერ გაძლო და ბოლოს ისევ იქ დაბრუნდა, საიდანაც წამოვიდა — იმ ქალაქში, ისევ გემით, ოღონდ იაქნები თეთრი აღარ იყო, არამედ ფერადი, და ზედ მარადისობის და ცეცხლის და მზის ჯვარი იყო ამოქარგული. მოკლედ, თავის მინაზე დაბრუნდა.

VII

მერკურის თხა მოზილა, კაცი გამოძერწა, ყულაბალადა დაარქვა, სული შთაბერა, ადამიანად აქცია, ფეხზე დააყენა, გზას გაუყენა და დააბარა: სულ წინ იარე, წრეზე იარე - უკან მოხედვა აღარ დაგჭირდება. ნადი და გადაიხვეწე; თუ გზად გაგიჭირდება - დახმარებას შემეხვეწე, თუ გაბედნიერდები - თვითონვე დაიხვეწე...

დრო იდგა ძველი - ქრისტიანობა ახალფეხადგმული იყო, ისლამი ჯერ არ დაბადებულყო, იუდეველთათვის „უამი განბნევათ ქვათა“ დამდგარიყო; ყველა ხალხს, გვარსა და ტომს საკუთარი - ცრუ თუ ნამდვილი - კერპის სჯეროდა და სხვისას უარყოფდა.

ყულაბალადა ცხოვრობდა პალმირაში, ერთ უბრალო სახლში უბრალოდ. არც მსახური ჰყავდა, არც - მოჯამაგირე. არც სჭირდებოდა - შინ ერთ თვესაც არ ჩერდებოდა. სულ გზაში იყო. სულ მარტო დაიარებოდა, ყველას ობოლი ეგონა - იყო კიდეც. მას კი უნდოდა ჰყოლოდა მამა, ძმები, ძმისწულეები.

ამის გამო სახიობა უყვარდა; ხან მამისტოლას როლს ირგებდა, ხან - უფროს-უმცროსი ძმისას, ხანაც - არარსებული ძმისწულეებისას...

ოცნება ჰქონდა ისეთი, არცერთ ობოლს რომ არ მოუვა თავში - ახალგაზრდობაში ნაშოვნი ფულით სიბერეში სახიობის თეატრის აშენება; ახალგაზრდობაში შერთული ცოლების, შეძენილი შვილების და შვილიშვილების სიბერეში ერთად მოგროვება-თავმოყრა და მათთან ერთად დიდი თეატრული სანახაობის დადგმა.

ყულაბალადა წრეზე მოგზაურობდა. იწყებდა მეთულუხრობით, ამთავრებდა სოვდაგრობით. რადგან სახიობა უყვარდა, გზადაგზა - შუალედებში - იბრალებდა აქიმობა-დასტაქრობას, დერვიშობას, ბაზიერობას, ჯამბაზობას, მუსიკოსობას... სულ თამაშობდა: იქ, სადაც ბაზიერს ითხოვდნენ, ჯამბაზობდა; სადაც დასტაქარს ელოდნენ, დერვიშად წარუდგებოდა; სადაც მუსიკოსი სჭირდებოდათ აქიმობდა, ტყუოდა, ცრუობდა, მაგრამ მხოლოდ სიამოვნებით საკეთებელს აკეთებდა, მოულოდნელობებს ქმნიდა და ამ თანამდევნი დომხალიდან ოქრო-ვერცხლსაც შოულობდა.

ერთიდაიგივე ხალხს ისე სახეცვლილად წარუდგებოდა, ვერავინ სცნობდა. მნახველს თან ატყუებდა, თან ემსახურებოდა და გასამრჯელოსაც დამსახურებულად იღებდა - სახიობაც ხომ ეგ არის.

ყულაბალადას ნიჭიერებას საზღვარი არ ჰქონდა: წერა-კითხვა-ანგარიში ხომ იცოდა და იცოდა; შვიდნაირი ხმით შვიდ ენაზე სიმღერაც იცოდა; ერთიდაიგივე დედაკაცს შვიდნაირად იერშეცვლილი, შვიდნაირი მიდგომით, ისე შვიდფერად მოაწონებდა თავს, რომ ქალს ეგონა, შვიდი სხვადასხვა მოგზაური მიყვარსო.

ჭამა-სმის წესებს ფლობდა სხვადასხვა ხალხის ადათის შესაბამისად - შიგან-ჯიგარი ისეთი ნაწრთობი ჰქონდა, ნები-სმიერ საკვებს შერეებდა... ან არ შერეებდა, საჭიროებისდა მიხედვით. თუ ჩაიფიქრებდა, ერთი თვე ყაბზობა იცოდა. დასჭირდებოდა, ბრმა იყო, ყრუ იყო. ერთსაათიანი მეცადინეობის შედეგად შეეძლო მარცხენა ფეხი სამი გოჯით დაემოკლებინა, თავ-კისერი მხრებში ჩაეძვრინა, ზურგით დროებითი კუზი ეტარებინა.

ცეცხლს ყლაპავდა, ჰაერში ახტომადაკიდებდა-ყოფნი იცოდა, მაგრამ ესეც მხოლოდ საჭირო დროს, რადგან მუდამ ჯამბაზობა არ ხიბლავდა - ისედაც არ აკლდა გამზვიადებლები.

ერთ ყულაბალადას სხვადასხვა იერსახით და სახელით იცნობდნენ ტარსუსში და ანტირაში, ტრაპეზუნტში და ფაზისში, პატმოსში და აშკელონში, თბილისსა და დამასკოში...

ყულაბალადაზე სმენიათ კაპადოკიელ მეძონეებს, ცარეთანელ მეჯოგეებს, ზემო ევფრატის დალალებს, ზანგეზელ მეთევზეებს, საყდრისელ ოქროსმადიებლებს, ეკატანელ ქურუმებს, კესარიელ მებაჟეებს, ღაბრანელ მეცხვარეებს, შრომელ მეთუნეებს, პატმოსელ მეკერმეებს, სირიელ ბედუინებს, პამფილიელ ებიონიტებს, არმაზელ გაც-გაიმელებს და სხვათა და სხვათა...

მოგზაურობისას, მომდევნო წრეზე

ხელახლა წასული, ყულაბალადა ამბებს ისმენდა - მასზევე შეთხზულ ლეგენდებს; თანაც ისე უსაზღვროდ გაზვიადებულს, რომ ამის გამო არაერთხელ გაცინებია კიდეც. თვითონ ამ ლეგენდების უარყოფა-გაფანტვას არ ცდილობდა, რადგან სახიობის ნიჭი სხვა რამეს კარნახობდა - იმ ლეგენდების შინაარსთან გაჯიბრების სურვილით შეპყრობილი ჟინიანად მიდიოდა ახალ წრეზე სამოგზაუროდ-სამსახიობოდ.

ძველი დამსახურებით თავმონონება ყულაბალადას არ სჩვეოდა - სულ ახალს და მოულოდნელს ეძიებდა.

ასე რომ, როცა მას (რადგან ვერ სცნობდნენ) მასზევე მოუთხრობდნენ ლეგენდას ნიჭიერ დასტაქარზე და ქებით ლამის ცამდე აჰყავდათ, ეს ჯამბაზობას იწყებდა - თოკს გააბამდა, ზედ გავიდოდა-გამოვიდოდა, მერე ტაბლას აიტანდა, თოკზე ინახდა დაჯდებოდა და ყველას, უფრო სწორად რომ ვთქვათ, თავადერებულ, ხელისგულით შუბლმორჩილულ მაყურებელს, ზემოდან სეირს უჩვენებდა - ჭიქიდან შარბათს ისე სვამდა, წვეთიც არ დაეღვრებოდა.

ჯანო ჯიქიძე

ამბავი სახიობისა და უნახლიე ქველმოქმედებისა

ობოლი ყულაბალადა ციკლიდან „ინდაურების მწყემსი“

იქ, სადაც ჯამბაზობით იყო განთქმული, სახელმწიფოებრივით კი არ დაიარებოდა, ყველასათვის უცნობივით გამოცხადდებოდა - ქალაქის თუ სოფლის მთავარ სალაყბოსთან ახლოს ქობს იქირავებდა და როგორც სწეულთა მკურნალი, დიდ-პატარას რიგს დაიყენებდა...

მოგზაურობისას რისკს ერიდებოდა, მაგრამ როცა საჭიროდ მიიჩნევდა, პირიქით - იქით ეტანებოდა; იმ გზაზე, რომელზეც ყაჩაღობა-მამაძაღლობა-ავაზაკობის გამო, ძარცვისა და სიკვდილის შიშით, ჭკუათმყოფელი მგზავრი სვლას ერიდებოდა, ყულაბალადა მაინც უვნებლად, დამაჯერებლად გაივლიდა; არა ვაჟკაცობით და სიმხნევით, არამედ ტყუილისა და მოხერხებულობის წყალობით - ძონძებს ჩაიცვამდა, ცალ თვალს დაიხვეწებდა, ცალ ფეხს დაიმოკლებდა; ერთ ხელში ჯოხს და აბგას დაიჭერდა, მეორეში - ქაშქულს და ასე, ფრატუნ-ფრატუნით ივლიდა, ვიდრე სამშვიდობოს გავიდოდა.

არაერთხელ ავაზაკები დასცემიან, ტანსაცმელი შემოუხევიათ, აბგაც გაუჩხრეკიათ, მაგრამ სპილენძის წვრილი ფულის გარდა ვერაფერი უპოვინათ, ან რას იპოვინდნენ - ყულაბალადას შიგან-ჯიგრისათვის ორკვირიანი ყაბზობა ჰქონდა ნაბრძანებით, ოქრო-ვერცხლი კი - ჩაყლაპული და სტომოქს მიბარებული.

სამშვიდობოს გასული, სადმე მდინარისპირას მონახავდა მყუდრო ადგილს, მოისაქმებდა, თავის ოქრო-ვერცხლს გარეცხავდა, დათვლიდა, გააპრი-ალებდა და თან გულთანად ლილინებდა...

ერთხელ ყულაბალადას სათვალავში ოქროს მონეტა დააკლდა. იფიქრა, ალბათ თვლა შემეშალაო, თუმცა ეჭვი ეჭვად დარჩა და ეს ეჭვი გაუძლიერდა, როცა ახალგარეცხილი მონეტები წალ-მა-უკულმა გადაათვალა. გამოთვლა არ მოიკოჭლებდა - სათვალავს ოქროს ერთი ტეტრადრაქმა აკლდა.

ამ ფაქტს ახსნა სჭირდებოდა და კაცი ღრმად ჩაფიქრდა. დასკვნამდე მალე მივიდა. იმ დროში დივერტიკული არ იცოდნენ, მაგრამ ყულაბალადამ ივარაუდა, რომ სადღაც, შიგანის სიღრმეში, დივერტიკული ექნებოდა და მონეტაც იქ იქნებოდა ჩარჩენილი. პირს ლებინება უბრძანა - რაც შიგანში წვენი ჰქონდა, მთელი დღე ანთხია, მაგრამ ამოდ - ის ერთი ოქროს მონეტა იხარალა.

ეს ამბავი, როგორც შემთხვევა და გამონაკლისი, ყულაბალადამ მალე მიივიწყა და წრეზე სვლა-სახიობა გააგრ-

ლების კანკალი დასჩემდა.

მარტო ეს არ იყო მისი გასაჭირი: ცალ თვალს რომ განგებ, ორი კვირით დაივსებდა, მხედველობის აღდგენას უკვე თვეზე მეტ ხანს უნდებოდა; ფეხს რომ ერთი თვით დაიმოკლებდა, ნახევარი წელი მართლა კოჭლობდა; ზურგზე ამოზრდილი კუზი ბოლომდე აღარ გაუქრა და... დარჩა და დარჩა ყულაბალადა ასეთი: ცოტათი კუზიანი, ცოტათი კოჭლი და ბრუციანი... თანდათანობით დაემსგავსა სხვა, ჩვეულებრივ ხნიერებს, მაგრამ ეს არაა მთავარი.

ანდიანძორაში ახალგაზრდა ბაზიერების წვრთნისას მათგანვე მოისმინა ახალი ამბავი, რომელიც სულაც არ ეჭაშნიკა. თუ ადრინდელი ლეგენდები მისსავე საქმიანობა-სახიობას შეეხებოდა, ეს ბოლო ამბავი არაჩვეულებრივად ჟღერდა; თუმცა კი სიმართლეს ნამდვილად შეეფერებოდა: მწყემსებს, ბიჭ-ბუჭებს, სალამოს შინდებარუნებულებს, მშობლებისთვის უამბნიათ, რომ დილით, ჭალაში მდინარისპირას, ვილაც კუზიანმა, ჩაკუ-ზულმა, ხნიერმა დერვიშმა რომ მოისაქმა... სულ ოქრო-ვერცხლის მონეტები უქნია თურმე.

როგორც ადრე ითქვა, ყულაბალადას ეს ამბავი არ ეჭაშნიკა, შემფოთდა კიდეც, თუმცა თავი მალევე დაიმშვიდა, რადგან ბავშვების მონაყოლი უფროსებს ბოლომდე არ სჯეროდათ; ან რა იყო დასაჯერებელი - ადამიანი რასაც ჭამს, იმასვე მოისაქმებს; მთავარია, პირიქით არ იყოს...

ყულაბალადამ, ყოველი შემთხვევისთვის, სიფრთხილედ გამოიჩინა - იერი შეიცვალა - წვერი გაიპარსა, კუზი ჩაისწორა, ფეხი გამართა და ანცირაში ისე შევიდა.

გულზე მოეშვა, დამშვიდდა, რადგან ამ ქალაქში ოქროსმომსაქმებელ დერვიშზე ამბავი ჯერ არავის სმენოდა. ამანაც დალაქობა ნამოიწყო და რიგი დაიყენა.

ერთი თვის შემდეგ აიკრა გუდა-ნაბადი და შინისაკენ ნაადრევად გაემგზავრა.

გზაში მხარი ექცა. ამით გაოცებულმა პალმირაში დაბრუნება გადაიფიქრა; ევფრატზე ტივით გავიდა და ჩრდილოეთით, ალბანეთში წასვლა გადაწყვიტა, რადგან იქ მხოლოდ ერთხელ იყო ნამყოფი, ქვეყანა ბუნდოვნად ახსოვდა და მართლა უცნობივით აპირებდა იქაურობის მოხილვა-მოხილვას.

გზად საბაჟოს მეომრები შეხვდნენ - ყაჩაღებისგან დარბეული ქარავნის სამველად მიჩქაროდნენ.

რადგან ყულაბალადამ საფრთხის სუნი იკრა, შესაფერისად მოიქცა. ნახევარი წლის ამონაგები - ოქროს მონეტები მთლიანად ჩაყლაპა და შიგანს ერთი კვირით ყაბზობა უბრძანა...

საბედნიეროდ გზად ხიფათს არ გადაჰყარა, მაგრამ ეს არაა მთავარი.

ორი კვირის შემდეგ, ზანგეზუზე რომ ფონს გავიდა და სამხრეთ კავკასიაში ამოვიდა, მტკვრის სამხრეთის შენაკადის ნაპირთან დასცა კარავი. ძლივს აჯობა ყაბზობას. მერე მონეტები დათვალა - არ დააჯერა. გადათვალა-გადმოთვალა, გამოთვალა-დაჯამა - სამი ტეტრადრაქმა აკლდა. ჯერ აღშფოთდა, მერე დაღონდა და დაასკვნა, რომ თვითონ კი არ ცდებოდა, არამედ - მისი ტანი.

ამის გამო ყულაბალადა, ცოტა არ იყოს, აირია - უხალისოდ შევიდა ალბანეთში და მაშინვე შეცდომა დაუშვა: იქაურებს აქიმობა-დასტაქრობა შესთავაზა; მათ კი იცნეს, გაიხარეს, ოცდამვიდი წელია შენ გელოდებოდით და აჰა, როგორც იქნა, შენს მოსვლას ველირსეთო. ჩაბლუჯეს, აღარ გამოუშვეს, მთელი წელი იქ გაატარებინეს.

ამასაც რა უნდა ექნა. ავადმყოფებს მარწუხებით დამპალ კბილებს უღებდა, სისხლის გამოშვებით, შიმშილით და სწორი კვებით კურნავდა. მწუხარე და ჭირვეული, უშვილო და ავადმყოფ დედაკაცებს თბილი ქვაზე დასვამდა, ყელზე გიშვრს შეაბამდა, ნახშირიან წყალს ასმევდა, ინჩი-ბინჩურ ანდაზებს ყურში ჩასაჩურჩულებდა და თმას ვარცხნიდა მანამდე, ვიდრე სწეულთა დაღვრემილობა გაცისკროვებული ღიმილით არ შეიცვლებოდა...

თუმცა ერთიდაიგივე საქმის კეთებამ

წინანდებურად სახიობის შესაძლებლობა წაართვა, დასკვნა მაინც სწორი გამოუვიდა: თუ კარგი აქიმი და დასტაქარი გინდა გახდე, ჯამბაზობას თავი უნდა დაანებო.

ყულაბალადამ ბევრი იშრომა, იღვაწა. ზოგი სულთმომრძავი გადაარჩინა, ზოგიც – ვერა და საიქიმოდე გააცილა... ამასობაში დაილაღა, უგუნებობა დასჩემდა. ისევ ალბანელებს შეეცოდათ, ექიმი ავად არ გაგვიხდესო და გამოუშვეს. მანამდე დასაჩუქრეს: ცალკე ჯორი აჩუქეს, ცალკე – ჯორკიდებული და გამოისტუმრეს.

ყულაბალადა მტკვარს აღმა ამოუყვავა და თბილისში ამოვიდა. ადრე აქ მას იცნობდნენ, როგორც ჯამბაზს, მაგრამ უკვე აღარ ახსოვდათ; არც ჭირდებოდათ, რადგან ციხისუბნის მოედანი ისედაც სავსე იყო ჯამბაზებით, მასხარებით, დალალებით, დასტაქრებით, სახიობით, სიმღერებით, სირაჯებით, ჭაშნაგირებით... თითქოს ბედნიერებას უბედურებისთვის გამოესწრო და ქალაქში პირველი შემოვარდნილიყო. იმდენი მზე იყო, ჩრდილში ერთ მათხოვარსაც ვერ იპოვიდა გამჩხრეკი თვალი.

მოგზაურის გონებას შემოედარცვა უგუნებობის ბურუსი – ყულაბალადა დღედაღამ დროსტარებას მიეცა.

ნამდვილი ღვინო რაც არი, თბილისში გაიგო...

გაიგო და აღარ მოეშვა. ღვინომაც გაუგო და არც ის მოეშვა მოგზაურს, ვიდრე ალბანეთში აქიმობით ნამოვნი ფული ცეკვა-ცეკვით არ დაახარჯინა.

ყულაბალადამ გაყიდა ჯორი, ფეხით აუყვა მტკვარს. აიარა ბარი, ჭერათხევის საკირეში ორი ნახევრადმებრანული მყვარი იაფად იყიდა და ზეგანზე ამოვიდა. აქ მისი ვინაობის არავინ იცოდა და ყულაბალადას შესაძლებლობა ეძლეოდა, საკუთარ თავს დაბრუნებოდა. იქნებ ეს მართლაც სურდა. აკი რაც ცოტაოდენი ფული ჰქონდა, სულ სხვანაირად შეინახა. დაჯდა ამ ანძის ძირში და ღამის გასათევად მოემზადა. ის ორი მყვარი მონეტებით დატენა, ფუთაში გამოხასკვა, თავქვეშ ამოიდო და მკვდარივით დაიძინა.

დილით რომ გაიღვიძა, ძლივს ადგა – ისე იყო გახევებული, ეგონა, თიხის ხელფეხი ჰქონდა და ტანშიც ამტვრევდა. დანანებით გადახედა უცხო მხარეს, ამ უცხო სიმწვანეს, რომლის მოხილვა-მოხილვას ვეღარ შეძლებდა. დასკვნასავით აღმოჩნდა: მშვიდობით ახალგაზრდობაც, საღამო მოხუცებულობაც. აიკრა გუდანაბადი და უკან გაბრუნდა...

გზად თბილისში შეიარა. ყველასათვის უცნობი, დანანებით შესცქეროდა ქალაქის ყოფა-ცხოვრებას – მშვიდობა იდგა. მშვიდობა კი თბილისის ძალიან უხდებოდა. იქაური ჭრელი ხალხი – სტუმარი თუ მასპინძელი – ყველა მღეროდა. ყულაბალადა მიხვდა, რომ თბილისისთვის გრილი იყო, იქ დიდხანს ვერ გაჩერდებოდა. იყიდა გუდასტვირი, შეთხზა სევდიანი ბალადები და დადგა გზას მთიანი სამხრეთისკენ – ისევ ლეგენდების ქალაქებში მოგზაურობა ამჯობინა. გზად

ბაყაყებს იჭერდა, კოჭლებს ამოირჩევდა და იტოვებდა, დანარჩენებს კი – უშვებდა...

ფრიგიაში მას, როგორც ვაჭარს იცნობდნენ, ამან კი გუდასტვირი გამართა, მსმენელის გასართობად აბგიდან კოჭლი ბაყაყები ამოახტუნა და დაამღერა:

მეფეს დიდი თავი ჰქონდა.

მეფისნაცვალს – ორჯერ მეტი.

მეფეს თავი რომ მოჰქონდა,

მეფისნაცვალს ძლივს გაჰქონდა...

დადიოდა თავისი ლეგენდების ქალაქებში. თითქოს გაოცებული ისმენდა მასზე შეთხზულ ამბებს. უკვე აღარც ისე ჯიგრიანად ემღერებოდა; კოჭლი ბაყაყებიც ხან ყავდა და ხან – არა; მსმენელიც ხან ჰყავდა და ხან – არა, მაგრამ ეს არაა მთავარი...

პალმირაში რომ დაბრუნდა, გულისფანცქალით გამოიკითხა ახალი ამბები. რისიცი ეშინოდა, ის ამბავი ცოცხალი იყო; ანუ ლეგენდა დერვიშისა, რომელიც ოქრო-ვერცხლს მოისაქმებდა დიდ-პატარამ იცოდა; ამასთან, ის კუზიანი მოხუცი, მავანთა აზრით, კარგი რამ გამოსაშვინი ყულაბა უნდა ყოფილიყო... გავიდა ხანი.

ყულაბალადა ისევ წრეზე დადიოდა, მაგრამ მოგზაურობის შინაარსი გაუფერმკრთალდა; სახიობას უკლო, რადგან ლეგენდების ხელახლა აღორძინების თავი აღარ ქონდა; ვეღარც რიგიანად ჯამბაზობდა-დასტაქრობდა-ბაზიერობდა... და ხელობად, სხვა მრავალთა მსგავსად, ალებ-მიცემობა გაეხადა; ვაჭრის როლს კარგად თამაშობდა, მაგრამ ეს არც მაშინ აოცებდა ვინმეს.

ყულაბალადა თვითონ იყო გაკვირვებული; კერძოდ კი იმით, რომ ლეგენდები დასტაქარზე. აქა-იქ თუ ახსოვდა; ის კი, რომელიც თვითონ არა-და-არ მოსწონდა, ქალაქიდან ქალაქში უკან კი აღარ სდევდა, არამედ ყველგან წინ უხვდებოდა, თანაც – სხვადასხვა სახით და ვერსიით: თითქოსდა ოქროსმომსაქმებელი კაცი ხნოვით და კუზიანი კი არა, მზეჭაბუკივით ღამაზია; სხვები ჰყვებოდნენ, რომ მზეჭაბუკი კი არაა, სულაც სირინოზი ყოფილა, რომელიც მდინარისპირას ოქროს ქვირითს ყრის...

ყულაბალადა მიხვდა, რომ მსახიობის ცხოვრება დასასრულს მიუახლოვდა. იმ ხალხს, ვინც ადრე მის სახიობას ტაშს უკრავდა და, ნებით თუ უნებლიეთ, განა-

დიდებდა, ლეგენდების გმირი მოეკლა და ახლის დასაბადებლად ორსულობდა... მართალიც იყო – ყულაბალადა თავისი საქმიანობით მხოლოდ იმ ერთ ლეგენდას შეეფერებოდა...

მერე კი, ტყუილი სულ მთლად ძვალ-რბილში რომ გაუფჯდა, ტანიც გაუთამამდა – ხან ხუთ ოქროს აკლებდა, ხან – უფრო მეტსაც და... დამძიმდა ყულაბალადა, სიარულისას მუცელი ყულაბასავით უჩხრიალებდა. ქალაქის აურზაურიან ქუჩებში კიდევ არაუშავდა; სიჩუმეში კი, თუ დადიოდა, ფეხაკრეფით დაიარებოდა; თუ იჯდა ან იწვა, მდუმარე და ჩაფიქრებული, გაუნძრევლად იყო მიყუჟული სადმე კუთხეში – ოდნავ გაფაჩუნებდასაც ერიდებოდა... მაგრამ ეს არაა მთავარი.

ყულაბალადა სხვა რამეზე ნუხდა. იცოდა, შინდაბრუნებული, ამბებს და ფულს რომ აწონიდა, ისევ ფული გადაწონიდა, მას კი პირუკუ ენადა...

იფიქრა ყულაბალადამ, იფიქრა და მოიფიქრა: თუ აქიმობა-დასტაქრობას უსასყიდლოდ გასწევდა, ადრე თუ გვიან, ამბები-ლეგენდები ყულაბას გადაწონდა.

ასე რომ, ყულაბალადა, მისდა უნებურად ქველმოქმედი გახდა – აღარც იერს იცვლიდა და აღარც სახიობდა. ყველა იცნობდა, მაგრამ ცხადია, ყველას არ უყვარდა. სოფელ-სოფელ არაუშავდა, ქალაქებში კი ამის გამო არაერთხელ უსიამოვნებაც შეემთხვა.

უსიამოვნებასაც გააჩნია: ზოგი კოლეგა მუქარის წერილებს უგზავნიდა, ზოგიც – საშინო გარეგნობის ცალთვალა მეკობრეებს; ქალაქის მეთაურებთან უჩიოდნენ, აქიმობის მახანდას აუფასურებდნენ; ორ-სამჯერ სასტიკად სცემეს; ორ-სამჯერ კოჭლი ბაყაყები წაართვეს და პატრონის თვალწინ წიხლებით დაჭყლიტეს...

სულ ამაოდ – ყულაბალადა თავის ცხოვრების ბოლო წრეს შეუპოვრად გადაიოდა და უკან დახევას არ აპირებდა მიუხედავად იმისა, რომ უკვე ხანშიშესული იყო, ავადობდა და ერთი ქველმოქმედი მკურნალი სწორედ რომ მისწრება იქნებოდა მისთვის.

ყულაბალადა ბოლო წრეზე მოგზაურობას აგრძელებდა ქალაქიდან ქალაქში, სოფლიდან სოფელში. უსასყიდლოდ ეწეოდა აქიმობა-დასტაქრობას.

ახალი ლეგენდაც მის კვალდაკვალ, ზურგსუკან იზადებოდა; ყულაბალადამ ამის შესახებ არაფერი იცოდა, რადგან სულ წინ მიიწევდა; ლეგენდა კი, ახალფეხადგმული ბავშვივით უკან მისდევდა და, ცხადია, ვერ ეწეოდა...

მოვლენებს თუ წინ გაგუსწრებთ, ისიც აუცილებლად უნდა ითქვას, რომ ყველა ძველი ლეგენდა თანდათანობით დავინწყებას მიეცა (მათ შორის, ისიც – ბოლოსწინა – ოქროსქვირითიანი სირინოზისა); ბოლო ლეგენდა კი – ქველმოქმედი აქიმისა (და დასტაქრისა, რომელიც ავადმყოფებს ჯერ თრიაქით ათრობდა, მერე ჩირქიან სიმსივნეებს უწრეტდა, ბოლოს გუდასტვირზე უმღეროდა და კოჭლი ბაყაყების ცეკვა-ხტუნვით არ-

თობდა) დღემდე ახსოვთ ანცირელებს, კარსნელებს, ელამელებს, ალბანელებს... ხნიერმა ყულაბალადამ ბოლო წრე დაასრულა და ძლივს ჩააღწია პალმირაში. მონეტები რომ ვეღარ მოისაქმა, საბოლოოდ დარწმუნდა, რომ ფულის შოვნას შეეწინა.

ლეგენდებ-ბალადების ჩანაწერები და ოქრო-ვერცხლი აწონა და შეადარა – ისევ ფულმა გადაწონა.

ამის შემდეგ ყულაბალადა ისე მოიქცა, ჯერაც რომ არავინ მოქცეულა – მთელი ცხოვრების მანძილზე ნამოვნი ოქრო-ვერცხლი გადაყლაპა და მოგზაურების ღმერთს სთხოვა: ბოლო სურვილი ამისრულე. რადგან ვერ დავიხვეწე, ისევ თიხად მაქციეო.

აკანკალებული ხელით ანდერძი დან-

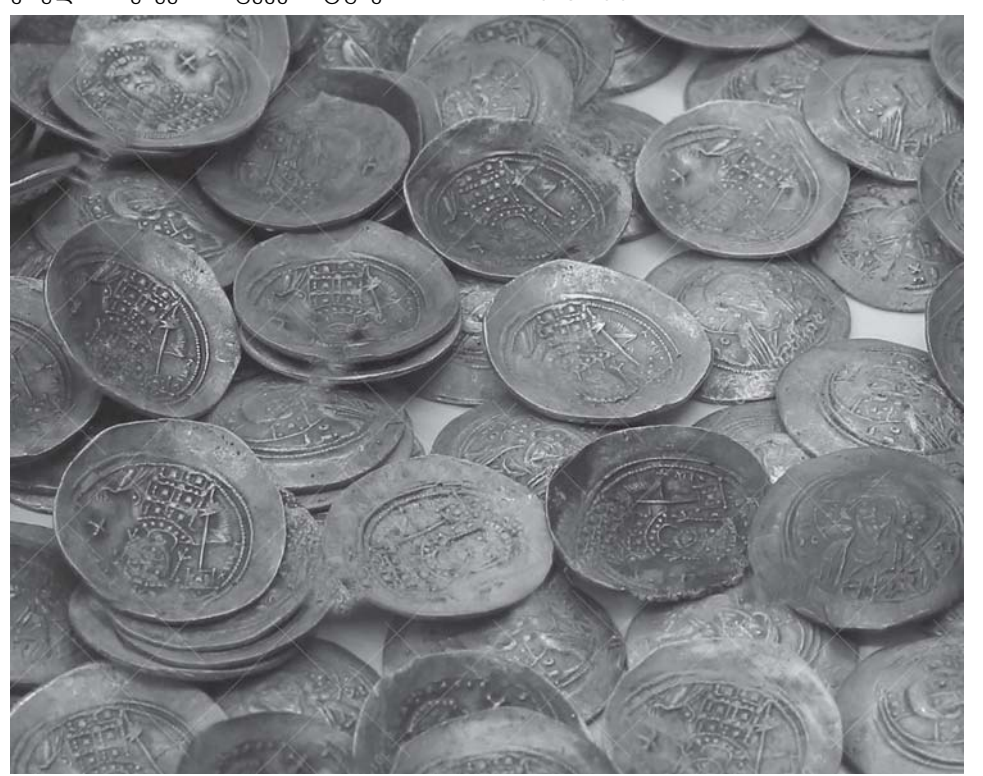
ერა. მალემსრბოლები იქირავა და ის ანდერძი ლეგენდების სოფელ-ქალაქებში დაგზავნა. მერე დაჯდა ბუდასავით, ერთი მხრიდან ჩანაწერები მოილო ვით-თუ საკითხავად, მეორე მხარეს გუდასტვირი მოილო ვითომ სალალობოდ და აღსასრულს დაელოდა...

ვიდრე სუნთქვა შეეძლო, ხანდახან გუდასტვირს ჩაბერავდა ხოლმე. პალმირელებს ეგონათ, მხიარულობსო, ყულაბალადას კი მომღერალი სული ამოსდიოდა...

სიკვდილის წინ ბოლო სურვილი აუსრულდა – ყულაბალადა თიხად იქცა, გამოშრა და ფულით სავსე კაცისოდენა ყულაბას დაემსგავსა...

მალევე ლეგენდების ქალაქებიდან მოცივიდნენ პალმირელებისათვის სრულიად უცნობი ცოლები, შვილები, შვილიშვილები... გატყუეს კაცი-ყულაბა, ოქრო-ვერცხლი დაინანილეს; გუდასტვირი და ლეგენდების ჩანაწერები კი (ის სუნიანი პერგამენტები) ინდაურების მწყემსს გაუგზავნეს წმანში. პერგამენტებზე ყულაბალადას ხელითაა ჩანერილი თითქმის ყველა ამბავი; გასაგები მიზეზის გამო აკლია მხოლოდ ერთი – ბოლო ლეგენდა – უნებლიე ქველმოქმედებისა...

თხრობის დასასრულს ცოტაი გუდასტვირს ჩაბერავდა და დაამღერებდა: ეს ამბავი ყალიბია, სევდიანი ბალადისა, ბალადისა ყულაბასი, კაცი-ყულაბალადისი.

კატო ჯავახიშვილი

მე და ადამიანი

ერთხელ ადამიანი ვიყავი.
 შევიყუდებდი ორ ფეხს ყავარჯნებით,
 გადავიცვამდი ბებიაჩემის დამოკლებულ კაბას,
 გავახელდი ორ ტბაჩაგუბებულ თვალს
 და ასფალტამოცმული ტერფებით ამაყად მივაბიჯებდი.
 წელამდე თმა მეყარა და წელამდე მინაში ვიდექი.
 წასვლამდე დრო მქონდა და მოსვლამდე ვრჩებოდი.
 დუმილამდე ვხროტინებდი და ხმაურში ვცოცხლდებოდი.
 რა უნდოდა გაზაფხულს, რას მღეროდა, როცა ზამთარი მოკლდებოდა (რა ვიცი),
 ვის ეძებდა, ეს როცა, ქალაქებს და სოფლებს ზღაპარი ამუნჯებდა (არც ეს),
 რა უნდოდათ, მათ, ვინაც თავისივე ხელით გათხარეს მეორის აკლდამა (ვინ იცის)
 ან მას, ვინც მშველელივით უსინჯავს პირველს მაჯას (ესეც)
 გავაფართოვებდი თვალის გუგებს და ჭიდან წყალი ამომქონდა.
 შევავინროვებდი თვალის გუგებს და წყალი შრებოდა.
 მივდიოდი და ადამიანებს ვკლავდი.
 მივდიოდი და ადამიანებს ვაცოცხლებდი.
 რა ვიცი, რანაირი ადამიანი ვიყავი.
 უბრალოდ ადამიანი ვიყავი და მორჩა.
 დადიოდნენ საკუთარფეხამოცმული ადამიანები და ერთმანეთს ვერ ხედავდნენ.
 დადიოდნენ საკუთარგულამოცმული ადამიანები და „სხვები“ ეკარგებოდნენ.
 დადიოდნენ საკუთარწარმატებაამოცმული ადამიანები და ბრმავდებოდნენ.
 ვიდექი და ვაკლდებოდი
 საკუთარ თავსაც და მათაც.

შემეშინდა.
 ავდექი და საკუთარი თავი მოვიგონე.

1.
 მერე ერთხელ, როცა მეტისმეტად ლამაზი ვიყავი
 და უზარმაზარ ვიტრაჟებში საკუთარ ანარეკლს
 კმაყოფილი, ოდნავ გვერდზე გაქცეული მზერით ვაკვირდებოდი,
 როცა ჯერ კიდევ მჯეროდა, რომ სიკეთე
 მხოლოდ სიკეთისთვის კეთდებოდა
 და ერთმანეთის გზაზე მოხვედრილი ადამიანები
 საკუთარი თავის ერთმანეთში გაცემას გულისხმობდნენ,
 რომ გული — ნიშნავდა სიყვარულს,
 ზურგი — სიშორეს,
 ხელი — თანაგრძნობას
 და ცრემლები — ტკივილს,
 მაშინ, როცა მთელი ამხელა გაზაფხული
 ერთ უბრალო გამოხედვაში მეტყოდა:
 ერთმა კაცმა მითხრა:
 „ადამიანები იყიდებიან.
 დიდზე თუ არა, ძალიან დიდ ფულზე იყიდებიან“.
 და მე ვიფიქრე, ეს ყველაფერი ერთი დიდი, დიდი აფიორა იყო.

ახლა, როცა უკვე ვიცი,
 არ არსებობენ კეთილი და ბოროტი ადამიანები,
 არ არსებობენ სუსტი და ძლიერი ადამიანები,
 და რომ ეს უბრალოდ ცხოვრებაა, სადაც საკუთარ თავს
 ყოველდღიურად ვკარგავთ და ვიძენთ,
 სადაც ვერაფრით გაიგებ, ვის რამდენი აქვს დასაკარგი და მოსაპოვებელი,
 სადაც ადამიანები იყიდებიან
 ფულზე, ძალაუფლებაზე, წარმატებაზე,
 სიყვარულზე, უსიყვარულობაზე, შიშზე,
 სადაც სიკეთე ხშირად ვალის უკან დაბრუნებაა
 და ერთმანეთში მოხვედრილი ადამიანები
 შემთხვევითობას გულისხმობენ,
 სადაც ხშირად გული ნიშნავს საათს,
 ზურგი — დროს,
 ხელი — კონტრაქტს
 და ცრემლები — მოვალეობას,
 სადაც ბავშვები იყიდებიან საჩუქრებზე
 და დიდები უსაჩუქრო დღეებზე,
 სახემობრეცილი ვდგავარ და დიდ დახლზე საკუთარ ხორცს ვყიდი:
 ნამდვილი ხორცია,
 ადამიანის ხორცი,
 იყიდეთ, რა,
 ცოტას ჩამოგიჭრით...

არ გაიგეს.
 ავდექი და საკუთარი თავი ვიყიდე.

2.
 ვკითხე:

რა მოხდება მერე?
 როცა ადამიანები საკუთარ თავს სხვებში ამონურავენ და
 და როცა საკუთარ თავსაც ამონურავენ
 და როცა უცებ გახსნილი კარიდან შემოსული სინათლე დააბრმავებთ
 და როცა თვალები აღარ დასჭირდებათ
 და როცა ხელებიც აღარ დასჭირდებათ
 და როცა სიტყვებიც აღარ დასჭირდებათ,
 რადგან ჯოჯოხეთური მარტოობის დღესასწაულში საკუთარ თავებს
 ათასჯერ უღალატებენ და იპოვიან,
 ათასჯერ აპატიებენ და დაკარგავენ
 და ერთხელ მიხვდებიან,
 რომ ეს სხვა ნასვლაა,
 საკუთარი თავიდან წასვლა
 და რომ ერთხელ, უნდა შეძლო და საკუთარ თავს გაემიჯნო
 ერთხელ უნდა მიატოვო მეგობრული საღამოები,
 წლობით მონატრებული ადამიანები,
 სახლის კარი გადარაზო,
 სიჩუმის კარი გახსნა

და უსიტყვობა ისწავლო,
 როგორღაც ხომ უნდა გადარჩე,
 თქვა „არა!“.
 შეიკეტო კარი და დარჩე.
 რომ მერე, როცა არაფერი მოხდება
 და სიცარიელით გადავსებული საკუთარი თავით
 პირისპირ დარჩები სისუსტეებთან,
 რომლებსაც წლებია ვითომ უმკლავდები
 და ამ დროს ისინი გიმკლავდებიან
 და უცებ სხვა ადამიანში აღმოჩენილი საკუთარი თავი
 სადღაც მინის ქვეშიდან დაგიძახებს
 და შენც, ადგები და გაჰყვები,
 რადგან
 თვალები აღარ დაგჭირდება,
 ხელებიც აღარ დასჭირდება,
 სიტყვებიც აღარ დაგჭირდება,
 რა მოხდება, მერე?

ვერ მიპასუხეს.
 ავდექი და საკუთარი თავი გავეცი.

3.
 ერთხელაც, სიკეთე მოვიგონე და ადამიანი დავივალე.
 ერთხელ, სიკეთე მოვიგონე და ადამიანი ვალში ჩავაგდე.
 ისეთი ადამიანი ჩავაგდე ვალში, ვინც სიკეთეს არ იმსახურებდა.
 ადამიანი ვიყიდე და სამუდამო კეთილმოვალედ გავიხადე.
 დადიოდა ადამიანი და მმადლობდა.
 დადიოდა ადამიანი და მწყევლიდა.
 დადიოდა ადამიანი და ჩემი გაკეთებული სიკეთე თან დასდევდა.
 დავდიოდი მე და იმ ადამიანის ვალს დავათრევდი.
 დავდიოდი მე და ჩემი კომპისფერი სიკეთე თან დამქონდა.
 დავდიოდი მე და ის ადამიანი და ორივეს ერთმანეთის ვალი გვქონდა:
 მას ჩემი სიკეთე ევალა.
 მე – სიკეთის უქონლობა.
 ერთხელ, ადამიანი ჩემმა გაკეთებულმა სიკეთემ დალაღა და თვალები ამოითხარა.
 დადიოდა ადამიანი და კედელ-კედელ მეძებდა.
 დადიოდა ადამიანი და კედელ-კედელ გამიბოდა.
 დადიოდა ადამიანი და გასასტუმრებელ ვალს სხვა ადამიანებში ეძებდა.
 დავდიოდი მე და ვილდებოდი.
 დავდიოდი მე და ვერ ვივინყებდი.
 დავდიოდი მე და სხვა ადამიანებს ვივალე.
 მივხვდი:
 ჩემი მეგობრის მეგობარი რატომ დადის თავდახრილი.
 იცის, ადამიანი ყველაზე დიდი უძლურებაა და ეშინია.
 დგას და ეშინია.
 დადის და ეშინია.
 სძინავს და ეშინია.
 მივხვდი:

რატომ გარბიან ადამიანები საკუთარი უძლურებიდან.
 იციან, ხანდახან სიკეთე ყველაზე დიდი ბოროტებაა და ეშინიათ.
 გულმონყალბებისთვის გაცემული საკუთარი თავების ეშინიათ
 და სხვის დაუძლურებულ სიკეთეში პოულობენ თავშესაფარს.

ერთხელ, ცალთვალა კაცმა მომძებნა და ვალი დავუბრუნე.

ვერაფერი დაინახეს.
 ავდექი და საკუთარი თავი მოვკალი.

4.
 მოდი, ადამიანობა ვითამაშოთ.
 ოღონდ მე მკვდარი ვიქნები და შენ ცოცხალი.
 ოღონდ სულ მე დავიხუჭები და შენ დაიძალე.
 მერე მე ვიტყვი — ვიხილები და მოვდივარ-მეთქი და ახლოს რო მოვალ,
 შენ დაიყვირე — „ცხელია, ცხელია!“
 მე მეგონება, რომ მატყუებ და შენც გეგონება, რომ მოვტყუვდი და
 მე და შენ ორივეს გვეგონება, რო ეს უბრალოდ თამაშია და
 ამ დროს სულ არ გვეგონება ასე და ვიხილებით.

ეს სხვა თამაშია.
 და მე ყოველთვის იმ ოთახში ვარ, რომელსაც გასასვლელი არ აქვს.
 მას ცვილის გამოქვამული ჰქვია.
 თუ შუქს ავანთებ, ჩემი სხეულის ჩრდილის მიხედვით შეგიძლია დრო გაზომო.
 თუ შუქს არ ავანთებ, თვალები ოთახის კუთხეებში შუქურებივით უნდა დაამაგრო და
 დრო გაილო.

თუ ამ დროს კარი გაიღო, იტყვი: — დრო მოვიდა.
 თუ ამ დროს იატაკი აჭრიალდა, იტყვი: — ნგრევაა.
 თუ ამ დროს ბათქაში ჩამოცვივდა, იტყვი: — ვჩერდებით.
 თუ გარეთ მეხი ჩამოვარდა, მე კედელს ავეყუდები და ვიტყვი: — არაფერია,
 ეს უბრალოდ გაზაფხულია,

ანუ — რღვევა სულ არ ნიშნავს წასვლას.
 ანუ ცეცხლი სულ არ ნიშნავს დარჩენას.
 შემთხვევა სულ არ ნიშნავს დასასრულს.
 ის ნიშნავს ადამიანს.
 ნიშნავს დროს.
 ნიშნავს — ნათითურებს ცვილის სხეულზე.
 და როცა მე ვილუპები, შენ არასდროს დაიძალე,
 — რომ არ დაგებრმავდე.

()
 რაღა თქმა უნდა, სულ არ ნიშნავს, ხელეებს ვიშვერდეთ —
 ველოდოთ ვინმეს.
 თვალი დავცალოთ. კოკას პირი გადავუტეხოთ.
 გვეგონოს — დავრჩით.
 რაღა თქმა უნდა, სულ არ ნიშნავს, შაქარს გვიპნევდნენ —
 — გვეგონოს მოვა.
 ენა დავიკტობოთ. პირში წყალი ჩავიგუბოთ.
 უბრალოდ ვაჩვენებ.
 რაღა თქმა უნდა, კარგად ვიცი, ხელეებს თუ ვითბობთ —
 ინყება თოვა.

ქსენონი

სონეტების გვირგვინი

1 ცნობამ დამცეცხლა, სალოცავო, რომ ცუდად ხარ და ქსენონს მიგგვარეს სასწრაფოთი, იქ გაგამწესეს. რომ დაგინახო, ვიბობლები რკინის ამნეზე — ვერ მოეხვევა ვაზი ასე შორიდან ხარდანს.

ტორეადორი კი არა ვარ, მებრძოლი ხართან, მშიერ ბელურებს ვუყრი ჩემი ტაბლის ნამცეცხვს. ბაქანი მალლა მიმაქანებს, თვალებს ვაცეცებ და სადაც არის, ქსენონის წინ მოვიღებ ზღართანს.

ჩაფხუტიანი კაცი წყრება: ამნე-ონკანი ვის ჰგონია, რომ დავაყენეთ აქ სამაგისოდ?! ვეშვები, ბოლმის ნახორხლების ყელში მკონკავი.

მესმის დაცინვა: ხშირად კარგავ ალბათ აღვირსო. მორფის სუნი დგას პალატასთან. ღმერთო, მომკალი, დასტაქრებს არ სურთ, შენი ნახვა წუთით მალირსონ.

2 დასტაქრებს არ სურთ, შენი ნახვა წუთით მალირსონ. ავადმყოფობის ისტორია იქმნება შენი. ჩაინერება სისხლის ჯგუფი, სქესი და გენი, გაჩნდება კითხვა: თუ აყოლებს ყავას ნაყინსო.

ჯემალ ინჯია

კონსილიუმი! ახსენებენ კოხს თუ პარკინსონს, ერთი ექიმი ხმას იმაღლებს კილოში წყენით. ამ ყოველივეს მოყურადე თითქოსდა დენით დავიშაღე და ნეტავ როგორ უნდა ამკინძონ.

თუ შემრჩენია სალი განსჯის უნარი კიდეც, ჩემს თავს არ ვჩივი, დამერწმუნე, სულო ფაქიზო. თავი გერმის თუ ბურბუშელის ბალიშზე გიდევს?

მაიმედებენ, ბევრ სისხლს უკვე აღარ დაღვრისო. ისეთი ნამყო არ მსურს, თუნდაც დიდებას მგვრიდეს, ერთიმეორით უსაშველოდ რომ არ აღვივსოთ.

3 ერთიმეორით უსაშველოდ რომ არ აღვივსოთ, ჩანს, ჩვენი წილი დედამინა ამისთვის გაჩნდა. დარდის ნაოჭი შუბლზე შენც ხომ ამისთვის გაჩნდა — არ დადგა დრო ჩვენ შორის საზღვრის გადალახვისო.

წუთუ იმისთვის ვეფიცები ვნების სახმელს, რომ ბედმა გაგიყოს შენ ცხედარი სალმობის ქაჯთან, სულით ნატეხო, კაცხთან ნაპოვნ ქვის ხანის კაჟთა და ჩემი ქოხის შეუმდგარო დიასახლისო.

ოფლმა დაგასხა, ისეთი მაქვს ახლა შეგრძნება. მოწყალების და შენს საწოლთან ირჯება მარდად. ავადმყოფ დელონს თუ უშველეს ვაჟას ლექსებმა —

არაფერი მაქვს კარგი ჯერ ამ თარგმანის გარდა და შემოგანვდი კამოენის ქართულ ეგზემპლარს. თეატრალური დაშვებულა ჩვენ შორის ფარდა.

4 თეატრალური დაშვებულა ჩვენ შორის ფარდა — სისხლის ლაქებით დაწინკლული შავი ხავერდი. ეს რომ არ იყოს შენი სისხლი, გავიხარებდი, ჯერჯერობით კი შენი სენი დამყვება დარდად.

შენ რომ გზრდიდა, მეც იმ ცაცხვების სურნელმა მზარდა და ერთნაირად ვამაყოფდი ქართლის მხარეთი. იგივედებოდა ჩვენთვის მთელი საზღვარგარეთი ჰიუგოს წიგნი კვაზიმოდოს ჩამოკრულ ზართან.

ხელოვნურ სუნთქვას მიაერთეს შენი სასულე. ექიმი შენი ხილვის ნებას კვლავ არვის დართავს. ვიგონებ შენთან ბოლო ბაასს ეგზომ სასურველს —

მიუძღვენიო რეკვიემი ილია მართალს. რადგან ვნანობ, რომ შენი თხოვნა ვერ დავასრულე, ატუზული ვარ, როგორც მწირი, აღსავლის კართან.

VIII

თვალწინ იმხელა სამყაროა, ვდგავართ და ვდუმვართ. ვდუმვართ და ვმარცვლავთ. რაღა თქმა უნდა, ყველაფერი იკარგება, — რასაც ჩვენ ვტოვებთ. რაღა თქმა უნდა, ყველაფერი წარსულია — რაც უკვე გაგვცდა.

ერთხელ, ადამიანი ვიყავი. რა ვიცი, როგორი ადამიანი ვიყავი. უბრალოდ, ადამიანი ვიყავი და მორჩა.

რა უნდოდა გაზაფხულს, რას მღეროდა, როცა ზამთარი მოკლდებოდა (რა ვიცი), ვის ეძებდა, ეს როცა, ქალაქებს და სოფლებს ზღაპარი ამუნჯებდა (არც ეს), რა უნდოდათ, მათ, ვინაც თავისივე გათხარეს მეორის აკლდამა (ვინ იცის) ან მას, ვინც მშველელივით უსინჯავს მეორეს მაჯას (ესეც). — გავშალე ხელები. აქ წვიმია. მოაჯირებზე სხედან ჩიტები. ჩვენს ცაზე კი, გადმომფრენი უჩვენობა — ღრუბელს აკავებს. ვილაცები...

ეხლა ადამიანები მიყვარს. მანამ...

რა უნდოდა გაზაფხულს, რას მღეროდა, როცა ზამთარი მოკლდებოდა (რა ვიცი), ვის ეძებდა, ეს როცა, ქალაქებს და სოფლებს ზღაპარი ამუნჯებდა (არც ეს). რა უნდოდათ, მათ, ვინაც თავისივე ხელებით მოძებნეს აკლდამა (ვინ იცის) ან მას, ვინც მოგონილ ნაპირზე შიშველი იჯდა (ესეც). — გავშალე ხელები. აქ წვიმია. მოაჯირებზე სხედან ჩიტები. ჩვენს ცაზე კი, გადმომფრენი უჩვენობა — ღრუბელს აკავებს.

რომ მერე ჩემს გვერდით, მოგონილ ნაპირზე შიშველი ჩამოჯდე.

რა უნდა გაზაფხულს, რას მღერის, ეს როცა ზამთარი მოკლდება, ვის ეძებს, ეს როცა, ქალაქებს და სოფლებს ზღაპარი ამუნჯებს. რად გინდა, ცოცხალმა შენივე ხელებით მოძებნო აკლდამა, რომ მერე ჩემს გვერდით, მოგონილ ნაპირზე შიშველი ჩამოჯდე. — გავშალე ხელები. აქ წვიმია. მოაჯირებზე სხედან ჩიტები. ჩვენს ცაზე კი, გადმომფრენი უჩვენობა — ღრუბელს აკავებს. იქ, სადაც არაფერს, არაფერს ელიან, და გზების გადაღმა მტვერშია ქალაქი — დღეების, თვეების, და წლების ნაცარი. რა უნდა გაზაფხულს?.. რად მოდის, ან ეს ტყე ჩვენს თავზე რილასთვის მალდება,

სველ კაბას ტანიდან კანივით აიძრობს ცა-გამონაცვალი. დამალე თვალები. აქ შენს სიზმრებს, მოაცილებენ დევის ქალები. და სიყვარული რომ დაგვაბრალონ, სავსემთვარობას უპაერო ფანჯრებს ალებენ. ქუხს.

რომ ჩვენ გვეგონოს — რაღა თქმა უნდა, სულ არ ნიშნავს, ხელებს ვიშვერდეთ — ველოდოთ ვინმეს. თვალი დავცალოთ. კოკას პირი გადავუტეხოთ. გვეგონოს — დავრჩით. რაღა თქმა უნდა, სულ არ ნიშნავს, შაქარს გვიპნევენ — — გვეგონოს მოვა. ენა დავიტკბოთ. პირში წყალი ჩავიგუბოთ. უბრალოდ ვაჩვენებ. რაღა თქმა უნდა, კარგად ვიცი, ხელებს თუ ვითბობთ — ინწყება თოვა. თვალწინ იმხელა სამყაროა, ვდგავართ და ვდუმვართ. ვდუმვართ და ვმარცვლავთ. რაღა თქმა უნდა ყველაფერი იკარგება, — რასაც ჩვენ ვტოვებთ. რაღა თქმა უნდა, ყველაფერი წარსულია — რაც უკვე გაგვცდა.

ტკაცუნობს სიწუმე, როგორც ნაზამთრალი ფიჩხი და სხეული ფიჭისგან დაცლილი სკა არის ახლა და დავითელი ოთახებს. ცარიელ ოთახებს, იმ სახლის, რომელსაც ვუნოდეთ სამოთხე ან იმ ჯოჯოხეთს, რომელსაც ხვალისა და ორივე მოვნახავთ. დავმალეთ გზები. აქ ქარია. და გზად აღმასებს აგროვებს ვილაც. ჩვენს ცაზე კი, გაზაფხული კალენდრიდან ფურცელს ამოხეხს.

ქუხს. ქუხს. შემომხედე, მე ახლა ვცვაილობ, მე ახლა მკლავებზე კვირტები მასკდება, მე ახლა სიკვდილი, ამ მწვანე ფოთლების ჩეროში ვარნიე, მე ახლა გიკვდები, შენ ახლა მიკვდები, მე ახლა ნაკლებად, ნაკლებად მგონია, ნათქვამი სიტყვების რომ შევძლო განირვა. დახუჭე თვალი. აქ წვიმია. და გადმომფრენი უჩვენობა ცაზე მოკლდება.

რაღა თქმა უნდა, იმას ნიშნავს, ხელებს ვიშვერდეთ — ველოდოთ ვინმეს...

ჯემალ ინჯია

5 ატუზული ვარ, როგორც მწირი, აღსავლის კართან და როცა მომდის ჩემს ანეულ წნევაზე ბრაზი, „გუბის წურბელებს ვამპირებმა დაუგდეს ფასი“, — მაშინ მოისმის ჭაობიდან ყიყინი მყვართა.

რა დროს წნევაა, როცა ჩემი ოცნების ქალთან მისატანი მაქვს დაკარგული გრაალის თასი. „ძებნე, პოეტო, იპოვე და უშველის მას ის, — ჩამახის ზენა, — ნუ ანახვებ ოლონდაც ავ თვალს!“

ნუ დააბებ შალითაში სიტყვას, ალესილს, ქარქაში, ხომ თქვი სხვაზე ადრე, სძულდა მახვილსო! მე ჩემს სიყვარულს გამოვხატავ მთვარის ალერსით,

თუნდაც ამისთვის მიწოდებდეს ბრიყვი ხალხი სნობს. მე რა მდულარით ვიმდულრები, მას ხომ არ ესმის. ექიმი ბრძანებს — დღეს არა გაქვს ნება ნახვისო.

6 ექიმი ბრძანებს — დღეს არა გაქვს ნება ნახვისო. შემოვიჭრები ძალით, მაგრამ ვიცი, „ვაშინერს“. რა თავში ვიხლი უშენო გორს (ჩემს თავს ვაშინებ), გორს — უგორიჯვროს, უციხეოს, უდანახვისოს.

რა სიხარულით მოველოდი მუდამ აგვისტოს, დღესასწაულის შუქრდილებს და უჩინაჩინებს. მარიამებო, შვილიშვილი ხომ გამაჩინეთ!.. მარიამობავ, ჩემს წუხილზე უნდა დაგისწრო.

კატაბალახას მაგიური წამლის სურნელით გაჟღენთილია მოსაცდელი, კიბე... აქ, ვინძლო, გამოჩნდეს მისი განქარვება — ქრობის მსურველი,

თორემ ვაცყო, რომ მიღონდებით, გულო და ღვიძლო. ჭკუით იყავო, მაფრთხილებენ შენი მზრუნველნი, მე კი ვიფიცებ, რომ სნეული არ გავალვიძო.

7 მე კი ვიფიცებ, რომ სნეული არ გავალვიძო. მისი სიზმრების ყარაულად ვიდგები აქ მე. სხვა, უფრო მეტად საპატიო, არ ვიცი საქმე კაცისათვის, ვინც კაცია და არა ბაღლინჯო.

არ მინდა, ჩემი სული ისე დავამახინჯო, რომ შეეუშინდე ჩემს ჭიშკართან დაჩოქილ აქლემს. ამ ძალღუმადურ ყოფაში რა ჯანდაბად ვაქნევ ჩვენზე დარხულ მახვილსა თუ არამახვილ ჭორს.

კაცს არ გაცლიან დამშვიდებით სულის ამოსვლას, გზადგაზა ცლიან იმ ჭორებით გატენილ ხალთას, რაც ბაღლინჯის მეხრედ აქცევს, მეფეს — სალოსად.

უნდა მოვთოკო თავი, რადგან გოგმანა ქალთა წინაშე დავდე პირობა, რომ სნეულ სალოცავს არ დავუტვიფრო უტიფარი ამბორით კალთა.

8 არ დავუტვიფრო უტიფარი ამბორით კალთა, ვისაც კარს იქით სუნთქვა უჭირს. ღმერთო, უშველე! მედიკოსები მაცოცხლებელ სხივებს უშვერენ, ასე შხაპუნა წვიმა შევლის გვალვაში თავთავს.

მე წარმოსახვით, ჩემთვის ეგზომ მახლობელ თავთან, კარავს დაცემ და ფიქრის გორას შემოუშენებ. მაცლის და მზაკვარს მანდ მიტომ არ შემოუშენებენ, რომ არ მოეწყოს შენს საწოლთან მეჯლისი ავთა.

რას არ ვიგონებ შენი სულის ხსნის მოლოდინში, ქვეცნობიერი მკარნახობს თუ ტრანსი ბოდილს. უნდა ქომაგებს მოვუხადო დიდი ბოდიში —

პოეტი ზოგჯერ ჭკუათმყოფლის ანტიპოდა. თვალს და ხელს შუა დრო მეცლება მიდი-მოდიში. თეთრი ჩაჩები ფეხაკრეფით მიდი-მოდიან.

9 თეთრი ჩაჩები ფეხაკრეფით მიდი-მოდიან. სხვა პალატაში ვილაც ყვირის. შენი კი არა, ვგრძნობ, რომ ამტკივდა იმ საბრალო კაცის იარა, სხვისი ჭრილობა — შენს სხეულზე — დიდი ლოდა.

კაცს გადაგყარა, ჩემო კარგო, ღმერთმა ცოდვიანს, ვინც შენთან ერთად ბენვის ხიდზე ბევრი იარა, ბევრი იარა, მაგრამ შენ კი ვერ მოგიარა. მეგონა... თურმე განძის მოვლა არა მცოდნია.

...ვარდისფერს რომ ვერ შევეცდინე სათვალეს მაშინ, არ მოგაკლებდი აბასთუმანს, საირმეს, ნაღვერს, გზას დაგიქნიდი აჭარის და სვანეთის მთაში,

ვერ შეგიკრავდა სუნთქვას ბარის ჭანჭრობი მძაღე. ეჰ, მოწყალების დებმა ლამის დამტყუონ ტაში, ისე უვლიან გვერდს ჯიუტი მნახველის ნაღველს.

10 ისე უვლიან გვერდს ჯიუტი მნახველის ნაღველს, რომ ცდა — სახეზე შეამჩნიო „დასაც“ ნაღველი — იგივე არის — დაგენუროს მთა საწნახელით... სამაგიეროდ ყურადღებით გისინჯავს ნახველს.

გაქათათებულ მის მოხდენილ ხალათზე ვნახე ამოქარგული ძველქართული „მზია“ — სახელი, სითბოს, სიცოცხლის, სიყვარულის გამომსახველი, მე ჩავინიშნე, მივბარე ქალაღდის ნახვეს.

ცრემლი მერევა, მშვენიერო, როდესაც ვასკენი: შენ გიყვარს კაცი, ვინც მწერალი და თან ლოთია და რამდენადაც ძმებად უჩანს ხეთნი და ბასკნი, მდიდარი იგი დაკარგული სამშობლოთია. შენ ავად მყავხარ. წვენი გარგებს, მოვხარშავ ასკილს. ეს ყოველივე ცხადად ხდება, ძილში როდია.

11 ეს ყოველივე ცხადად ხდება, ძილში როდია, მაგრამ ეს ჩემთვის სინამდვილეს ისე შეჰფერის, როგორც მონაფემ მოიტაცოს მასწავლებელი, რომელიც ერის სულისათვის ოქროს ზოდა.

ქსენონთან ბოლთის ცემა ერთი ეპიზოდია იმ რომანისა, ახლა რომ წერს კაცი ბებერი, ვისაც უნდა, რომ ჰყავდეს ლისტი — გამცილებელი — მის პანაშვიდზე შეუკვეთეთ ლისტს რაფსოდა.

თუმცა სიკვდილის ფუფუნება მეტისმეტია ახლა, როდესაც შენს სიცოცხლეს სალომბო არღვევს. რა მეკვდინება ამ დღისით და მზისით მე ტიალს,

როცა წვეთ სისხლსაც კი ვერ ვანვდი საყვარელ ძარღვეს. დაღამდა უკვე და ჩემს სულშიც კუნაპეტია, მოულოდნელი მწუხარება მტკვარსავით მამღვრევს.

12 მოულოდნელი მწუხარება მტკვარსავით მამღვრევს, ვერ დაგანამლე სისხლი რეზუს უარყოფითი. შენს არსებობას ამ სიცოცხლით თუ არ ვყოფნიდი, მივბარებოდი: სერგიეთს, გორს, ხვედურეთს ან ღვევს.

ვეფარიკავე, რაც შემეძლო, ცხოვრებას დამღვლეს, სისხლი გამიშრა და მის ნაცვლად ახლა ოფლი მდის. ასეთ ყოფაში ჩემს ვენახთან ქედნად მოფრინდი, როცა ვაცლიდი ალადასტურს წამოზრდილ ნამზრევს.

ბინაში სტუმრად მიმიღია ბევრი მომსვლელი, ასეთ საკვირველ არმალანს კი არ ველოდი აქ. შენ გამო ახლა ცრემლებს ვებრძვი, თან იმ დროს ველი,

მადლობის ნიშნად რომ აკოცებ ექიმ ნოდიას. დღეს კი სჭირდება კრიმანჭულის კარგი მომსმენი ჩემს თავსდატეხილ სიმწარეზე ქმნილ მელოდიას.

13 ჩემს თავსდატეხილ სიმწარეზე ქმნილ მელოდიას ამანათსავით შემოვგზავნი შენს პალატაში — როგორც ნოეს მტრედს, როგორც მსტოვარს, როგორც ატაშეს და დარწმუნდები — ეს არ არის „დილა-ოდილა“.

თუ სიყვარულით შენი გული არ დაკოდილა, ნუ გოცდები, თუ ამ გულმა გილატა შენ. კაცი, გაქნილი საბოზეთში, მიხვალ ათასჯერ იმ აზრამდე, რომ დაემსგავსე ქოსმენ-კოდილას.

ეს არ ეხება, რა თქმა უნდა, ავტორს პირადად — ცთუნების ბაღში ზომისა და გონების ნამყენს. მე ჩემს სიყვარულს მოგთავაზე მცირე ტირადა —

გამოდი ბედშავ ქსენონიდან, ზეიმში ამყე, ამ ჩემს სტრიქონებს ხომ არ გახდი დასატირადა, ხომ არ დამირქმევ მომაკვდავი გედივით ნამღერს?!

14 ხომ არ დამირქმევ მომაკვდავი გედივით ნამღერს გრძნობას, რომელსაც სონეტებში ვწნავ გულღერყვილოდ. მათ, შეიძლება, ავყიებმა კიდევ უბღვირონ, რადგან ავყია უნიჭობას ბღვერაში ამხელს.

კიდევ მოუნვეს სალოცავის შემკობა ამ ხელს, მერე, თუ გინდა, ჭიჭინაზე გასკდი, უგბილო, იტაკიმასხრე, იოხუნჯე ისე უკბილოდ, ეს ეკადრება როგორც შენი მასშტაბის თავხედს.

სპეკულაცია მე თემებით ანუ გეშეფტი არა მჭირდება, ის ჩემს თვალში ყოველთვის ყარდა. ჩემო ძვირფასო, მეგონა, შენ მანუგეშებდი,

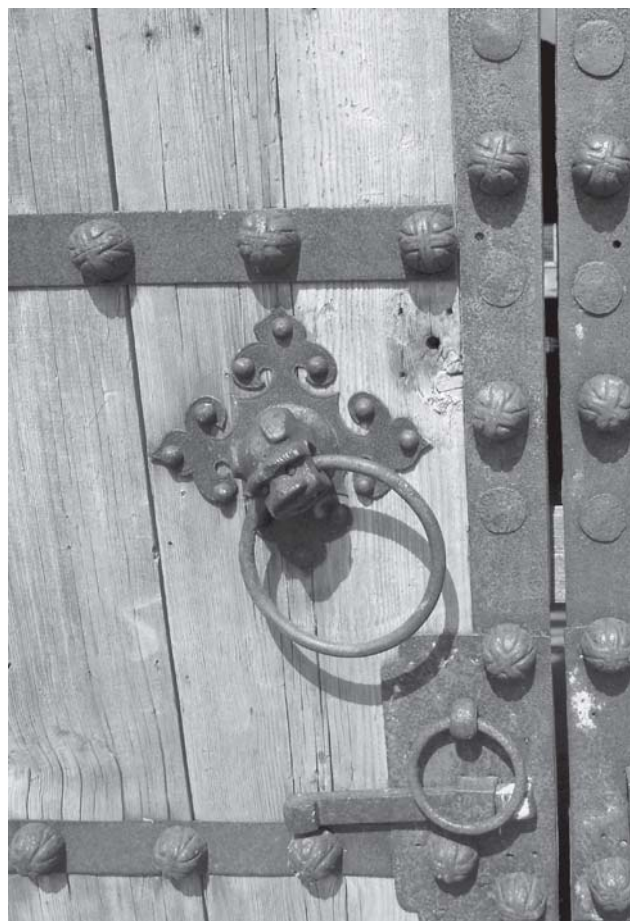
მეტყოდი, რომ ყურს ნუ ათხოვებ ყორნების ყრანტალს, მაგრამ უეცრად მომექუფრა ეს ცისქვეშეთი — ცნობამ დამცეცხლა, სალოცავო, რომ ცუდად ხარ და

15 ცნობამ დამცეცხლა, სალოცავო, რომ ცუდად ხარ და დასტაქრებს არ სურთ — შენი ნახვა წუთით მაღირსონ. ერთიმეორით უსაშველოდ რომ არ აღვივსოთ, თეატრალური დაშვებულა ჩვენ შორის ფარდა.

ატუზული ვარ, როგორც მწირი, აღსავლის კართან, ექიმი ბრძანებს დღეს არა გაქვს ნება ნახვისო. მე კი ვიფიცებ, რომ სნეული არ გავალვიძო, არ დავუტვიფრო უტიფარი ამბორით კალთა.

თეთრი ჩაჩები ფეხაკრეფით მიდი-მოდიან, ისე უვლიან გვერდს ჯიუტი მნახველის ნაღველს... ეს ყოველივე ცხადად ხდება, ძილში როდია,

მოულოდნელი მწუხარება მტკვარსავით მამღვრევს. ამ თავსდატეხილ სიმწარეზე ქმნილ მელოდიას ხომ არ დამირქმევ მომაკვდავი გედივით ნამღერს?!

მახთუმყული

მახთუმყული ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა XVIII საუკუნეში. დაბადება-გარდაცვალების წლები უცნობია. სხვადასხვა ხელნაწერთა და თავად პოეტისავე ლექსებში გაჟღერებულ ირიბ მონაცემთა გათვალისწინებით, მკვლევარები მაინც თანხმდებიან, დაასახელონ პოეტის დაბადება-გარდაცვალების სავარაუდო თარიღი — 1733-1783 წ.წ. დარჩა მომცველი პოეტური მემკვიდრეობა 10 000-მდე სტრიქონის რაოდენობით.

იგი უაღრესად საინტერესო პოეტია — წმინდა ლირიკასთან ერთად მოეპოვება საყოფიერო, დიდაქტიკური და, განსაკუთრებით, დიდი პატრიოტული მუხტის შემცველი, მოქალაქეობრივი გამბედაობით აღბეჭდილი ლექსები, სადაც სოციალური უთანასწორობისა და აღზევებული უსამართლობის კრიტიკით, ერთმანეთის ძარცვა-გლეჯაში გართულ თუქმენ ბეგებს მოუწოდებს, გაერთიანდნენ და საერთო ძალა მიმართონ უცხოელი დამპყრობლების (ამ შემთხვევაში — ირანის) წინააღმდეგ.

ხალხო

ვისაც გულში ჭირადა სჭირს ტრფობის სატიკივარი, ხალხო, იმას მინდა, რომ შეეჩივლო ჩემი საჩივარი, ხალხო.

დავალ მთვრალი, დავალ ხელი, ვარამი მჭირს არერთხელი, სხვას ვისა სჭირს საძრახველი ჩემებრ უამარი, ხალხო.

მახრობს დარდი, გულის თუთქვა, კენესა, ოხვრა, ვამი, სულთქმა. ჩემნაირად სხვას ვის უდგა ქვეყნად გლოვა-ზარი, ხალხო.

ცრუ სანუთრო ვის — ახარებს, ვის — ცრემლებად აღვარღვარებს, — ცივზე მასხამს მე მდღულარეს, არ დამაკლო შარი, ხალხო.

თუკი ერთი გექცა მტერად, სიყვარული გაქცევს მტერად, — მე თვით მივეც თავი მტერად, ცოცხალიც ვარ მკვდარი, ხალხო.

უნდა შავეთს წამიყოლოს, ველარ ვუძღებ ავს და ბოროტს, სატირალი გაფხდი ბოლოს თანაც — საცინარი, ხალხო.

მახთუმყული ვჩივი რაზე? ცრემლით ღანვი რაზე ვხაზე? — თურმე სიყვარულის გზაზე ძარცვა-გლეჯაც არი, ხალხო!

გნახე

დიდება და მაღლი ღმერთსა, ჩემი სასურველი გნახე, ღვინოსმულმა, ჩემს თვალთაგან ცრემლის მანურველი გნახე.

ეგ თმა-ზილფი — მუშუ-ამბარი, მეჰრაბი ხარ თუ მინბარი, ბაგე-კბილი — ლალ-ჯავარი, ზღვა დიდი და ვრცელი გნახე.

გშვენის მიბნედილი მზერა, შენ მომირჩენ ტკივილს, მჯერა, შენ ხარ ჩემი გულის ძგერა, მაღლი საკვირველი გნახე.

თვალად — ქურციკი ხარ მარდი, სიტყვა შენი — შაქრის ფარდი, მთვარეც ბადრო, შემეყვარდი, სახით მზეებრ მწველი გნახე.

ხალხი ნატრობს — მოგეახლოს, თუნდაც მონად რო გეახლოს, ვუმზირე შენ სამოსახლოს, ვარდი უჭკნობელი გნახე.

სუმბულს გიგავს რაკი ეგ თმა, შენს ბულბულად მე მთქვა ღმერთმა, შენი სახით, მონამ ერთმა, ედემ-ბალის მცველი გნახე.

მომირჩინე გული წყლული, შენს ნატვრაში მხდება სული, ამას გეტყვის მახთუმყული, — ჩემი გულის მკვლელი გნახე.

ჩანან

დავიართ ეს ქვეყანა, ენახოთ, ირგვლივ რანი ჩანან: ჯემშიდის და ისკანდერის ანაგები სრანი ჩანან.

ლომ-ვეფხვებით საესე ტყენი, ნალკოტები უცხოდ მშვენი, ჩაბურულში პირის მჩენი მოლიკლიკე ფშანი ჩანან.

ღმერთმა მთათა ყოფნა ბრძანა, მითაჟამით აგრე დგანან, ამათ ახსოვთ ნოეს ხანა, — ზედ ნადირთა გზანი ჩანან.

ცრუ სანუთროვ, გაიხარე, გვმოზე, მოგვსპე, ჩაგვიბარე!.. თოვლ-ყინულში მჯდარი მხარე, გულზვიადნი მთანი ჩანან.

თავზე ნისლის აფრები აქვთ, არ ინთქმიან, არ ჰქრებიან, ძირ-ფუძენი მავრები აქვთ, ძალით, ღონით კმანი ჩანან.

ვინ დავრჩებით ამა სოფლად საყვარებლად ან სამყოფლად?! სად ბულბული ხმობდა ობლად, სულ სხვა აგარანი ჩანან.

მახთუმყული, იპყარ ყურად: არა ვყოფნით სიკვდილს პურად, თორემ, აგერ, ძველებურად მზე, მთვარე და ცანი ჩანან.

მსურის

ღმერთო, ყველას განმკითხავო, მეც მომაპყარ თვალი, მსურის. ერთი ვინმე ნუმისთვალა, ლოყავაშლა ქალი მსურის.

თუ არ იქნა შენი ნება, ჩემი გზაც არ გაიგნება... კვალში სდევდეს მუდამ ქება, წარბებმონარკალი მსურის.

თავისთავის ჰქონდეს ყადრი, ქმარს არ გაუტეხოს ხათრი, პირმიღმარი, სახებადრი, — ართუ კუმტი, მწყრალი მსურის.

უკან დამრჩა ოცი წელი, ათას სარჯელს გავუძელი... იყოს ნდომით საკოცნელი, ჰქონდეს პირისწყალი, მსურის.

ყული მახთუმ ვჩივი ზიანს, ცოლს მაღირსე, ღმერთო, ჭკვიანს, შევეყარე ბრიყვს, ეჭვიანს, — ჩემი ღირსი ცალი მსურის.

კვალი უნდა

მახვრალ ყარიბს თვისტომთაკენ გასაგნები კვალი უნდა, გზას ამცდარი გზას დაეძებს, ძებნას ორბის თვალი უნდა.

მაღლა ბრუნავს ზეცის ჩარხი, დაბლა — იტანჯება ხალხი, თვალს აახელს რანამს ბალღი, ხელად ხელში ლალი უნდა.

ვის — თავს ადგას ოქროს თავჯი, ვის — არც ქუდი, არცთუ ჩაჩი, ვის — არც ძალი, არც ილაჯი, ვის — ნაქსოვი ხალი უნდა.

ერთს — ნამცეცი არ აქვს პური, სხვას — პურით აქვს საესე ჭური, ტანთა სცვია ამას ჩული, იმას — ფარჩა, შალი უნდა.

რას გაუგებ ამ ცრუ სოფელს, ამის მკობელს, იმის — მსპობელს, მონასა თუ მონის მფლობელს თავ-თავისი ვალი უნდა.

ვიმუსრებით დროის ხელით, ზამთრის მერე ზაფხულს ველით, ბატსაც, დალილს ცაზე ფრენით, დაბლა — ტბა და წყალი უნდა.

მახთუმყული, დაიყოვნე, ცრემლიანმა გზა იპოვნე, იფიქრე და დაიხსოვნე: გაძლებასაც ძალი უნდა.

უკვე ცნობილია, რომ საქართველო 2018 წელს ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის საპატიო სტუმარი ქვეყანა იქნება. ამისთვის მზადება თებერვლის თვიდან დაიწყო, როცა ფრანკფურტში ოფიციალურ მხარეებს შორის ხელშეკრულებას მოეწერა ხელი. ამჯერად კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და ქართული წიგნის ეროვნული ცენტრის მოწვევით თბილისის ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის პრეზიდენტი იურგენ ბოსი და ვიცე-პრეზიდენტი კატია ბიონე ეწვივნენ. ორდღიანი ვიზიტი დატვირთული პროგრამით წარმართა. სტუმრები შეხვედნენ საქართველოს პრემიერ-მინისტრს, კულტურისა და ძეგლთა დაცვის მინისტრს, ქართული წიგნის ეროვნული ცენტრის დირექტორს. მინისტრთან შეხვედრას გერმანიის სრულუფლებიანი ელჩი საქართველოში და გოეთეს ინსტიტუტის დირექტორიც დაესწრნენ.

შეხვედრის მთავარი თემა საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის შორის ინტენსიური თანამშრომლობის დაგეგმვა, სამომავლო თანამშრომლობის სტრატეგიის განსაზღვრა-განხილვა გახლდათ.

ვიზიტის ნაწილი იყო შეხვედრა ქართველ გამომცემლებთან და ჟურნალისტებთან. ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობაზე სტუმარი ქვეყნის სტატუსით საქართველოს ღირსეულად წარდგენა დიდწილად დამოკიდებულია სწორედ მზადების პროცესში გამომცემლობების აქტივობებზე, მათ მჭიდრო და კოორდინირებულ თანამშრომლობაზე კულტურის სამინისტროსა და ქართული წიგნის ეროვნულ ცენტრთან, უცხოელ კოლეგებთან, ხოლო მასმედიის მხრიდან აუცილებელია საზოგადოების ინფორმირება ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის, როგორც მსოფლიო კულტურული მოვლენისა და საპატიო სტუმარი ქვეყნის სტატუსით საქართველოს მონაწილეობის მნიშვნელობის შესახებ.

იურგენ ბოსმა ქართველ გამომცემლებთან მჭიდრო თანამშრომლობის მზადყოფნა დაადასტურა, საინტერესო რეკომენდაციები და რჩევები მისცა მათ, მოისმინა საგამომცემლო სფეროში არსებული პრობლემების შესახებაც და გამოთქვა იმედი, რომ თავის წარმოჩენის იმ უნიკალურ მანსს, რომელსაც ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობა საპატიო სტუმრის სტატუსით მონაწილე ქვეყნის საგამომცემლო სექტორს სთავაზობს, ქართველი გამომცემლები სრულყოფილად გამოიყენებენ.

მინისტრ მიხეილ გიორგაძის თქმით, ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობაზე საპატიო სტუმარი ქვეყნის სტატუსით მონაწილეობა დიდი პატივია ქვეყნისთვის: „გვექმნება შესაძლებლობა, გავაცნოთ მსოფლიოს არა მხოლოდ ქართული ლიტერატურა, არამედ, ჩვენი მრავალსაუკუნოვანი კულტურულ-ინტელექტუალური მემკვიდრეობა. ამგვარი მასშტაბის კულტურულ ღონისძიებაში მონაწილეობა პოლიტიკური თვალსაზრისითაც ძალზე ნაადრევია საქართველოს“.

შეხვედრისას მხარეები შეთანხმდნენ, რომ უახლოეს მომავალში შეიქმნება პროფესიონალი კადრებით დაკომპლექტებული საორგანიზაციო კომიტეტი, რომელიც ფრანკფურტში საქართველოს, როგორც საპატიო სტუმარი ქვეყნის პრეზენტაციას მოამზადებს და პირველ ეტაპზე წარდგინების მონაზახსა და პროგრამას შესთავაზებს ორივე მხარეს.

ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობას მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. დღეს კი ევროპის ერთ-ერთ უდიდეს ქალაქს ევროპის წიგნის დედაქალაქად მოიხსენიებენ. მასში ყოველწლიურად ასამდე ქვეყნის გამომცემლობები მონაწილეობენ, წლის განმავლობაში ბაზრობაზე გამოტანილი ათი ათასამდე წიგნი, ავტორები თუ მთარგმნელები 2 მილიონამდე დამთვალიერებლის, გამომცემლის, ლიტერატურული აგენტის ინტერესს არეალშია. ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობაში მონაწილე ქვეყნისთვის საპატიო სტუმრის სტატუსის მინიჭება 1988 წლიდან დაიწყო, თუმცა საპატიო სტუმრის პროგრამა უფრო დიდი ხანია

„ევროპისთვის ბევრი გაქვთ სათქმელი“

მოქმედებს. დღემდე ამ სტატუსით 25-მა ქვეყანამ თუ რეგიონმა ისარგებლა.

ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის მიზანია, ხელი შეუწყოს საპატიო სტუმარ ქვეყანას მისი ლიტერატურის პოპულარიზაციაში, ხოლო საგამომცემლო ინდუსტრიაში და კულტურის ინსტიტუტებს საერთაშორისო კონტაქტების დამყარებაში. საერთო კულტურული პროგრამა კი, რომელიც ბაზრობაში საპატიო სტუმარი ქვეყნის სტატუსის ფარგლებში ხორციელდება, ეხმარება ქვეყანას კულტურის სფეროში საერთაშორისო ურთიერთობების გაღრმავებაში, კულტურულ დიალოგსა და, რა თქმა უნდა, ტურისტული ნაკადების მოზიდვაში.

ტურიზმის თემით აპელირება, როგორც ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის პრეზიდენტმა ბრძანა, საპატიო სტატუსის მსურველი ქვეყნებიდან არაერთმა სცადა: „იყო ქვეყნები, რომლებიც გვთავაზობდნენ საპატიო სტატუსი ტურიზმის კუთხით გამოიყენებინათ, თუმცა ჩვენი ინტერესი ეს მიმართულება არ გახლავთ, საპატიო სტუმრის შერჩევა სხვადასხვა კრიტერიუმით ხდება. მსოფლიო დაინტერესებულია იმით, თუ რა სიმდიდრეა ქართულ ენაში, რის გამომხატველია იგი, როგორ იყენებს მას თითოეული ქართველი მწერალი. ჩვენ გვინტერესებს რაზე წერ-

ენ და როგორ წერენ ქართველი ავტორები, ჩვენთვის საინტერესოა მათ მიერ გამოცემული პოლიტიკური და სოციალური ისტორიები. გვსურს, ქართული კულტურა და ლიტერატურა ხელმისაწვდომი გავხადოთ საერთაშორისო საზოგადოებისთვის... ბაზრობა მთავარ აქცენტს კულტურაზე აკეთებს, სწორედ ამიტომ საპატიო სტუმრად შეირჩა საქართველო, ვფიქრობ, ევროპისთვის ბევრი გაქვთ სათქმელი“.

სწორედ ამიტომ, იურგენ ბოსისა და კატია ბიონეს ინტერესს არა მხოლოდ გამომცემლებთან, ავტორებთან თუ მთარგმნელებთან შეხვედრა, არამედ სახელოვნებო სფეროებში მიმდინარე პროცესების გაცნობა და კულტურის სხვადასხვა დარგის გამორჩეულ წარმომადგენლებთან გასაუბრებაც წარმოადგენდა.

ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის პრეზიდენტი და ვიცე-პრეზიდენტი ვიზიტის პირველ დღეს თბილისის მარინეტების თეატრს ეწვივნენ და თეატრის ხელმძღვანელსა და სცენარისტს, რეზო გაბრიადეს ესაუბრნენ, საინტერესო შეხვედრა გაიმართა ეროვნული მუზეუმის დირექტორ დავით ლორთქიფანიძესთან, სტუმრებმა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის მონახულება, მას თეატრის დირექტორმა დავით კინწურაშვილმა უმასპინძლა. იურგენ ბოსი და კატია ბიონე ანსამბლ „სუხიშვილების“ გენერალურ რეპეტიციასაც დაესწრნენ, დიდი შთაბეჭდილება დატოვა მათზე თეატრის, კინოს, მუსიკისა და ქორეოგრაფიის მუზეუმმა, იქ დატოვდა უნიკალური გამომცემების ფონდმა, ეროვნული კოსტიუმების კოლექციამ და მუზეუმის დირექტორ გიორგი კალანდიასთან საუბარმა, სტუმრებმა მხატვარ კარლო კაჭარავას სახლიც მონახულეს.

შეხვედრის არაერთ ქართველ მწერალს, ხელოვანს, მათ შორის პრიმა ბალერინა ნინო ანანიაშვილს, მოქანდაკე თამარ კვეციანას, ასევე კერძო სექტორის წარმომადგენლებს, რომლებიც ქართული კულტურის განვითარებას უწყობენ ხელს. თიბისი ბანკის გენერალურმა დირექტორმა მამუკა ხაზარაძემ გერმანულ სტუმრებს შატო მუხრანში უმასპინძლა, ქართული ღვინის წარმოების ტექნოლოგიები გააცნო და ერთობლივ სამომავლო გეგმებზე გაესაუბრა.

ორდღიანი ვიზიტი მრავალფეროვანი პროგრამით წარმართა. მომავალი წლის გაზაფხულზე ქართული წიგნის ეროვნული ცენტრის ინიციატივით ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობის ვიცე პრეზიდენტი ტობიას ფოსი თავის კოლეგა სიმონე ბიულერთან ერთად ეწვევა საქართველოს, რათა ქართველ გამომცემლებს ჩაუტაროს სპეციალური სემინარი თემაზე: „როგორ მოვემზადოთ ფრანკფურტის წიგნის ბაზრობაზე საპატიო სტუმარი ქვეყნის სტატუსისათვის“.

მომზადა თამარ ჟურულმა

ლიტერატურული გაზეთი
 საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო
 საქართველოს მხარეთმცოდნეობის ინსტიტუტი

რედაქტორი ირაკლი ჯავახიძე
 რედაქტორის მოადგილე უჩა შერაზადიშვილი
 ჟურნალისტი თამარ ჟურული

მობ. ტელ.: (577)742277; (599)269852; e-mail: litgazeti@yahoo.com